

Иновационни техники на обучение в подкрепящата учебна среда на неформалното образование

Росица Пенкова

Innovative training techniques in supportive learning environment for non-formal education: the article describes techniques used in non-formal educational activities offered in complementary learning environment in a children's club. The advantages of this type of training are pointed out: flexibility, practicality, continuity, creativity based on mutual trust and respect between a teacher and a student. Animation techniques as a real part of the practice of non-formal educational institutions are also mentioned.

Key words: Innovative training techniques, non-formal education, animation techniques.

ВЪВЕДЕНИЕ

В доклада е разгледана работата в детски клуб „Стокракча“, гр.Плевен като неформална образователна институция. Очертани са образователните дейности и услуги, които се реализират извън рамките на училищните институции. Те като алтернатива са в основата на модерното разбиране за неформалното образование. Описани са разнообразни форми на незадължителна образователна дейност, която в едни случаи помага за компенсиране на определени дефицити, в други – доразвива дарби и интереси или удовлетворява любознателността. Описани са анимационни техники от практиката на клуба, които спомагат за активното участие на родителите в обучението.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Детски клуб „Стокракча“ започва дейност през есента на 2007 година. Появява се като иновация, предназначена да реши един от най-належащите проблеми в нашето общество: липсата на съпътстваща, допълваща и подкрепяща учебна среда.

Детският клуб предлага нестандартни техники на обучение, които имат различни преимущества в сравнение с държавните образователни изисквания и стандарти. Нестандартните техники, използвани в детския клуб, компенсират определени дефицити, доразвиват дарбите и интересите на децата, удовлетворяват любознателността им, предотвратяват или помагат в търсенето на решения на социални и личностни проблеми. Всичко това се постига чрез гъвкаво учебно време, работа с малки групи ученици, съчетаване индивидуалната работа с работа в екип, изкуството с науката, обучението със забавлението.

Преимуществото на гъвкавото учебно време е отстраняването на стресовите обстоятелства при формалното обучение – няма строго фиксирано времетраене.

Учебните занятия са съобразени с индивидуалните потребности и потенциал на всяко дете, което дава възможност за променяне темпото на обучение. Тези групи също не са регламентирани по възраст или учебни нива. В зависимост от индивидуалните интереси е възможно преливането от една група в друга, както и разширяването или съкращаването на дадена група. Това осигурява както индивидуална работа, така и работа в екип. В различните групи, които са оформени по възраст, по интереси или пък по потенциал е възможно разнообразяването на палитрата от ролеви позиции – участниците са не само обучаеми, но и обучители, не само възпитаници, но и възпитатели, консултанти и съветници.

Всяко дете, подпомагано от висококвалифициран преподавател, подготвя уроците и домашните си за следващия ден по всички учебни предмети. Преподавателят само помага на учащия като го насочва, предоставя му допълнителна литература и помага при възникнали трудности. В този смисъл дистанцията ученик-учител е доста скъсена и преподавателите са по-скоро ментори

в тази алтернативна образователна дейност, която подкрепя усилията в сферата на формалното образование.

Анимационните техники са реална част от практиката на клуба като неформална образователна институция. Това е начин за активиране на групата за съучастие в образователно - развлекателни дейности. Анимацията се свързва с организирането на свободното време чрез средствата на театъра и играта.

Любими за „клубарите“ са ежемесечните тематични събирания. Всеки от тях с радост се превъплъщава в пират или обикновен моряк, мятя палачинки като Пипи Дългото Чорапче, прави всичко наопаки или си представя, че точно днес е денят между събота и неделя. Тези тематични занимания на базата на учене чрез съпреживяване провокират и удовлетворяват индивидуалния и личностен потенциал на всяко дете.

Родителите са въввлечени активно в процеса на обучение на своите деца. Традиция в клуба е всеки от родителите да се среща с учениците и да представя своята професия. Създава се атмосфера на близост и разбиране.

С нетърпение всички очакват и ваканционните екскурзии. В традиция се превръщат летните пътувания зад граница и организирани почивки „Най-обичам със „Стокрачка“ понеже всичко е като закачка“. Тогава пътуват и „порасналите“ деца-мама, татко и батко. Тази тенденция на работа и със семейството сближава децата с родителите и прави общуването помежду им по-лесно. Наред със забавната страна всяка екскурзия изпълнява и своята образователна роля. Децата изработват колажи с техни снимки от пътуванията, постери с информация за посетените държави и градове.

Цялостната дейност на клуба е насочена към самообучението – да научим децата как да учат и това да им харесва, т.е. тяхна цел да не е само високата оценка в училище. В клуба децата се учат да бъдат комуникативни, да мислят задълбочено, да изявяват собствена позиция, да формират своите убеждения и ценности. Дейността на преподавателите цели постигане на самостоятелно учене. Умението за самостоятелно учене дава възможност на учениците да надграждат върху предишни знания и да прилагат уменията си в различен контекст – у дома, в училище, при срещи с връстници. Това умение се формира в процеса на обучение по всички учебни предмети. В клуба се създава среда, подкрепяща самостоятелното учене. Преподавателят постепенно „се оттегля“ от някои дейности и представя по-голяма самостоятелност на децата при учене. Във всеки екип учениците от по-горната училищна степен представят наученото пред по-малките по разбираем и оригинален начин. Така постигат увереност в собствените знания и отговорност пред тези, с които споделят наученото. При възприемане на информацията имат право да задават въпроси, уточняват подробности и се чувстват горди, че са научили повече от своите връстници. Тази самостоятелна дейност се извършва в края на самоподготовката за деня. Така се акцентира върху наученото и насочва учителя към попълване на пропуски.

Този вид неформално образование, който предлага детски клуб „Стокрачка“ се развива с изключителни темпове през последните години в страните от Европейския съюз. Това развитие е обусловено от новите социално-икономически условия в България като член на съюза. Наблюдава се изчезване на границите между формалното и неформалното образование, обединяване на усилията между институциите и организациите, осъществяващи двата вида образование.

В момента в България се работи в посока признаване на неформалното образование. Финансиран е проект „Нова възможност за моето бъдеще“ по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Предвижда се системата за признаване на неформално и самостоятелно придобити знания да позволява издаването на документ, който да доказва придобитите умения, извън формалното образование.

От друга страна преподавателите предоставят различни форми за културно обогатяване, модели за оползотворяване на свободното време и удовлетворяване на по-широки социални или културни интереси и потребности, за социална интеграция.

Обучението е насочено към развитието на интелекта, културата, личностните качества и личностните възможности на учениците. Децата придобиват умение за самостоятелно учене, за общуване в различно от училищната среда, за организиране и разпределение на свободното време. Сами избират допълнителни форми на обучение. С удоволствие се включват в курсове по чужди езици, рисуване, моделиране, актьорско майсторство. В тези курсове децата придобива увереност и умения да демонстрират придобитите знания, както и възможност за съизмеримост с околните, т.е. придобиват умения за самооценка.

И не на последно място по значение е работата на клуба като модел на социална превенция. Много родители са неспокойни, защото не знаят къде е тяхното дете и какво прави след биенето на звънеца на последния учебен час.

В клуба се организират семинарни занятия на различни теми, в които децата пряко участват с предоставяне на информация, в пресъздаването на близки до случилите им се ситуации, чрез споделяне на лични мисли и желания, както и с формиране на собствена позиция и оценка на предоставения личностен и обществен проблем. Заангажираността им по собствено желание в дейностите на клуба държат децата далеч от дрога, алкохол, телевизия и компютри, които са навсякъде около тях. Насочеността на дейността на клуба към личността предопределя и възпитанието на уважение към личността, възпитанието в толерантност към другите, което по своята същност работи и за намаляването на агресията и премахване на насилието при децата.

Постепенно все повече преподаватели, работещи в сферата на формалното образование, разбират новите потребности и оценяват подкрепящата роля на неформалното обучение в детски клубове като този. Все повече родители се доверяват на компетентната помощ на преподавателите в клуба.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Организациите, провеждащи дейности с неформален образователен характер добиват все по-голяма популярност. Това развитие е свързано с новите социални – икономически условия в България като член на Европейския съюз. Тенденциите в обществената и образователна практика у нас и по света са тези, които провокират настоящия интерес. Това по безспорен начин доказва, че в ежедневието ни все по-често родителите са ангажирани в извънучилищни дейности на децата си, участват в образователни занимания през свободното време за малки и големи. Всичко това е в основата на модерното разбиране за неформалното образование.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Николаева, С., Неформално образование. Философии.Теории.Практики. Експрес, 2008.
- [2] Андреев, М. Процесът на обучението. Дидактика.С.,1996.
- [3] www.navet.government.bg/bg/projects/project_new-opportunities_bg
- [4] Тодорина, Д., Технологичен модел за подготовка на бъдещите учители за работа с надарени деца. Благоевград., 2009.

За контакти:

Д-р Росица Пенкова, тел.: 0878 294 737, e-mail: penkova_rb@abv.bg

Докладът е рецензиран.